

Passegem pel... Patrimoni medieval

La capella de Sant Celdoni, l'esglesia que va donar nom a la vila

En el segle X, si un viatger anava de Barcelona a Girona, en passar per l'indret on ara hi ha la vila de Sant Celoni, no hi trobava cap poble estructurat amb cases i carrers. Aleshores només hi havia unes quantes cases de pagès repartides pel territori i l'església parroquial de Sant Martí de Pertegàs, que és la que hi ha al Parc de la Rectoria Vella. El poble, d'hàbitat dispers, es coneixia amb el nom de Pertegàs. El camí, però, era molt transitat. Seguia el traçat de l'antiga Via Augusta romana i, a partir de l'època medieval, va rebre el nom de strada francisca o camí ral.

El senyor del Montseny, propietari d'aquest territori, va fer construir en el segle XI una petita capella dedicada a Sant Celdoni al peu del camí ral de Barcelona a Girona. La bona situació de l'esglesia, en un lloc de pas obligat, va fer que aviat s'anessin construint cases a l'entorn per oferir serveis, entre d'altres, a la gent que passava pel camí. Aquesta primera agrupació urbana, propiciada per la capella i el camí, ja tenia la categoria de burg els primers anys del segle XII i va ser l'embrió del poble. **La vila va prendre, amb el temps, el nom de la capella: Sant Celoni.** El senyor del Montseny devia tenir una especial devoció per aquest sant militar. Celdoni i el seu germà Ermenter, que van viure entre els segles III i IV, eren dos legionaris que es convertiren al cristianisme i patiren el martiri sota Dioclecià a Calahorra (La Rioja).

El primer document que fa referència a la capella és de 1088. El 5 de novembre d'aquest any Guillem Umbert I, senyor del Montseny, va fer donació a Santa Maria de l'Estany de l'esglesia de Sant Celdoni, situada dins de la parròquia de Sant Martí de Pertegàs. L'objectiu de la donació era fundar-hi una casa religiosa subjecta al monestir de l'Estany i que seguís el preceptes de la regla de Sant Agustí. Guillem Umbert també cedí masos, propietats i rendes per al manteniment de la casa, entre els quals hi havia els delmes del dret de pas de persones i bestiar pel territori del donador i les preses que fes amb la seva galera i les altres que construís en endavant.

Durant la baixa edat mitjana a la capella hi hagué una reduïda comunitat de canonges agustinians que vivien a la casa del costat, anomenada la Pabordia o també Prepositura. La decadència de l'esglesia tingué lloc en el darrer quart del segle XVI. En visites pastorals d'aquesta època hi ha ordres de fer-hi reparacions, i en la de 1591 ja consta que estava derruïda. Per això, moltes de les pedres de la capella s'utilitzaren en la construcció del convent dels caputxins l'any 1616.

L'antiga capella de Sant Celdoni, desconeguda per bona part dels celonins, només es conserva parcialment i forma part de l'estructura de cases particulars, especialment de can Canyes, a la plaça dels Estudis. De les restes en destaca una part de l'absis semicircular, que està construït amb carreus de pedra granítica i té una alçada aproximada de 2 metres. Al centre s'hi va

obrir una porta per accedir a l'eixida de la casa. També s'han aprofitat com a parets alguns murs de la capella. Segons la descripció de Josep Jalpí i Julià, escrita en el segle XVII, la capella era d'una sola nau, tenia un portal quadrat al davant i estava feta gairebé tota de

Part de l'absis semicircular que forma part de l'estructura de Can Canyes, a la plaça dels Estudis

Torre de la muralla

Després de fer l'estudi arqueològic al voltant de la muralla del carrer de les Valls, al barri de la Força, han començat els treballs de reconstrucció de l'esvoranc que hi ha a la torre. El treball arqueològic ha permès estudiar les característiques d'aquest àmbit i ha comportat la modificació del projecte per tal d'adequar-lo a la configuració històrica de la muralla i la torre. Per tirar endavant aquestes millores l'Ajuntament ha sol·licitat una subvenció al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya dins la convocatòria anual de subvencions per a la restauració i conservació de béns culturals immobles.